

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 371/2022-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] – [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 3/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 4/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 5/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 6/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], 7/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 8/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], všetci sťažovatelia zastúpení obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Užhorodská 21, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Daniel Blyšťan, proti uzneseniu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, národnej jednotky finančnej polície, expozitúry východ, Košice ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 z 12. marca 2019 a uzneseniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-503 zo 7. júla 2021, ako aj proti prípisom generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. IV/3 Pz 67/21/1000-8 zo 16. decembra 2021, č. k. IV/3 Pz 87/21/1000-5 z 13. decembra 2021, č. k. IV/3 Pz 79/21/1000-6 zo 17. decembra 2021, č. k. IV/3 Pz 76/21/1000-6 zo 16. decembra 2021, č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-9 z 20. decembra 2021, č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-8 z 20. decembra 2021 a č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-10 z 20. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti a skutkový stav veci

1. [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 1“), [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 2“), [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka 3“), [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 4“), [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 5“), [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 6“), [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka 7“) a [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 8“, všetci spolu ďalej aj „sťažovatelia“) sa ústavnými sťažnosťami zo 17. januára 2022 doručenými ústavnému súdu

osobne do podateľne toho istého dňa domáhajú vyslovenia porušenia čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, národnej jednotky finančnej polície, expozitúry východ, Košice (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 z 12. marca 2019 a uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-503 zo 7. júla 2021, ako aj prípismi generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) č. k. IV/3 Pz 67/21/1000-8 zo 16. decembra 2021 (sťažovateľ 1), č. k. IV/3 Pz 87/21/1000-5 z 13. decembra 2021 (sťažovateľ 2), č. k. IV/3 Pz 79/21/1000-6 zo 17. decembra 2021 (sťažovateľka 3), č. k. IV/3 Pz 76/21/1000-6 zo 16. decembra 2021 (sťažovateľ 4), č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-9 z 20. decembra 2021 (sťažovateľ 5), č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-8 z 20. decembra 2021 (sťažovateľ 6 a sťažovateľka 7) a č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-10 z 20. decembra 2021 (sťažovateľ 8). Sťažovatelia požadujú, aby boli uznesenia vyšetrovateľa a špeciálnej prokuratúry, ako aj prípisy generálneho prokurátora zrušené s tým, aby špeciálnej prokuratúre bolo prikázané obnoviť stav pred porušením základných práv v konaní vedenom vyšetrovateľom. Žiadajú tiež priznať každému zo sťažovateľov primerané finančné zadosťučinenie vo výške po 1 000 eur tak od špeciálnej prokuratúry, ako aj od generálneho prokurátora, a to do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu. Napokon sa domáhajú náhrady trov právneho zastúpenia od generálneho prokurátora v sume po 492,32 eur pre každého z nich na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

2. Sťažovatelia tiež požadujú, aby ústavný súd ešte pred rozhodnutím vo veci samej vydal dočasné opatrenie, ktorým odloží vykonateľnosť uznesenia vyšetrovateľa z 12. marca 2019 do právoplatného rozhodnutia ústavného súdu, ale tiež aby prednostne rozhodol v zmysle § 54 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

3. Uzneseniami ústavného súdu č. k. II. ÚS 41/2022-17 z 3. februára 2022, č. k. II. ÚS 63/2022-17 z 3. februára 2022, č. k. II. ÚS 91/2022-16 zo 16. februára 2022, č. k. PLs. ÚS 5/2022-6 zo 16. februára 2022, č. k. PLs. ÚS 10/2022-5 z 2. marca 2022, č. k. PLs. ÚS 11/2022-5 z 2. marca 2022 a č. k. PLs. ÚS 15/2022-7 z 2. marca 2022 boli ústavné sťažnosti všetkých sťažovateľov spojené na spoločné konanie vedené pod sp. zn. Rvp 102/2022.

4. Z ústavných sťažností a pripojených listinných dôkazov vyplýva nasledovný skutkový stav:

5. Uznesením vyšetrovateľa z 12. marca 2019 bolo voči sťažovateľom vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 4 písm. a), ako aj pre zločin poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 2 písm. a) a ods. 5 písm. a) a c) v spojení s § 138 písm. j) Trestného zákona.

6. Proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia sťažovatelia podali sťažnosti, ktoré však boli uznesením špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-208 z 24. júna 2019 zamietnuté, a to prokurátorom, ktorý mal byť z rozhodovania vylúčený, keďže predtým vydal pokyn na vznesenie obvinenia.

7. Sťažovateľ 1, sťažovateľ 2 a sťažovateľ 4 podali proti uzneseniu špeciálnej prokuratúry generálnemu prokurátorovi návrh na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku.

8. Prípísom generálneho prokurátora č. k. XVI/2 Pz 52/19/1000-11 zo 4. októbra 2019 nebolo návrhu na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku vyhovené.

9. Nálezom ústavného súdu č. k. II. ÚS 185/2020 z 27. augusta 2020 bolo vyslovené porušenie práv sťažovateľa 1, sťažovateľa 2 a sťažovateľa 4 podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom generálneho prokurátora a jeho prípisom zo 4. októbra 2019 s tým, že tento prípis bol zrušený. Podľa názoru ústavného súdu:

«56. Právny záver generálnej prokuratúry, podľa ktorého vzhľadom na existujúcu judikatúru najvyššieho súdu súhlas s trestným stíhaním sa pripúšťa len od takého poškodeného, ktorý je fyzickou osobou majúcou konkrétny vnútorný pomer k páchatelovi (nie teda od právnickej osoby), nepovažuje ústavný súd za dostatočne presvedčivý a jednoznačný.

61. Možno zhrnúť, že generálna prokuratúra síce vysvetlila právny názor o nemožnosti aplikácie § 211 ods. 1 Trestného poriadku na právnické osoby z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich z tohto ustanovenia (ktoré sa dajú nepochybne interpretovať aj tak, že sa vzťahujú iba na fyzické osoby), avšak nijako nevysvetlila problematiku z pohľadu ustanovenia § 211 ods. 2 Trestného poriadku naznačujúceho skôr zásadnú použiteľnosť ustanovenia § 211 ods. 1 Trestného poriadku aj na právnické osoby ako poškodených (okrem taxatívne uvedených výnimiek vyplývajúcich z ustanovenia § 211 ods. 2 Trestného poriadku).

63. V ďalšom priebehu trestného stíhania samozrejme nič nebude brániť generálnemu prokurátorovi vlastný právny názor ďalej presadzovať a argumentačne ho doplniť v už naznačenom smere, s ktorým sa dosiaľ vôbec nezaoberal, čo mu sťažovatelia v ústavnej sťažnosti právom vyčítajú. Bude napokon vecou všeobecných súdov posúdiť, či právny názor presadzovaný generálnou prokuratúrou i naďalej obstojí.

64. Z uvedených dôvodov, keďže generálny prokurátor dostatočným a presvedčivým spôsobom nevysvetlil, prečo sa v danom prípade súhlas poškodenej právnickej osoby s trestným stíhaním sťažovateľov nevyžadoval, došlo k porušeniu práv sťažovateľov nebyť stíhaný inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, ako aj na ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 17 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy.

65. Sťažovatelia sú presvedčení, že o ich sťažnostiach proti uzneseniu o vznesení obvinenia rozhodoval vylúčený prokurátor, keďže predtým sám vydal pokyn na vznesenie obvinenia.

66. Z pohľadu ústavného súdu možno aj túto námietku sťažovateľov považovať za dôvodnú.

67. Formulácia inkriminovaného prípisu špeciálneho prokurátora z 8. marca 2019 adresovaného vyšetrovateľovi je doslovne citovaná v odseku 25. Nepochybne z nej vyplýva, že aj o označených skutkových okolnostiach, ktoré nie sú obsiahnuté v doteraz vydaných uzneseniach o začatí trestného stíhania, treba začať trestné stíhanie a „(treba) viesť trestnú zodpovednosť k osobám prepájajúcim menované firmy pri peňažných transakciách.“ Formulácia „treba začať trestné stíhanie“, ako aj formulácia „(treba) viesť trestnú zodpovednosť k osobám prepájajúcim menované firmy pri peňažných transakciách“ je jednoznačne a nespochybniteľne vyjadreným záväzným príkazom. Neponecháva sa totiž na vôľu vyšetrovateľa, či začne alebo nezačne trestné stíhanie, resp. či bude alebo nebude „viesť trestnú zodpovednosť“ aj pre označené skutkové okolnosti. Aj keď z použitých formulácií nevyplýva presné znenie skutku a osoby, ktorých sa pokyn týka, je nepochybné, že trestné stíhanie musí byť začaté aj čo sa týka ďalších skutočností a osôb, vo vzťahu ku ktorým dosiaľ

vedené nebolo. Inými slovami, vyšetrovateľ bez porušenia obsahu prípisu prokurátora nemohol postupovať (a ani nepostupoval) tak, že by trestné stíhanie (v akomkoľvek rozsahu) pre ďalšie skutkové okolnosti nezačal, resp. nevzniesol obvinenie. To podľa názoru ústavného súdu plne postačuje pre aplikáciu ustanovení § 31 ods. 3 poslednej vety a § 190 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku.»

10. Z prípisu generálneho prokurátora č. k. IV/1 Spr 171/21/1000-5 z 10. marca 2021 adresovaného špeciálnej prokuratúre (ktorý si ústavný súd na návrh sťažovateľov vyžiadal) vyplýva, že, vychádzajúc z nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 185/2020-70 z 27. augusta 2020 (ktorým síce nebolo vyhovené návrhu sťažovateľa 1, sťažovateľa 2 a sťažovateľa 4 na zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia, avšak zároveň bolo konštatované, že o zamietnutí sťažností rozhodoval prokurátor, ktorý sám dal na vznesenie obvinenia pokyn), treba konštatovať, že generálny prokurátor nedisponuje právnym nástrojom, ktorým by mohol nastoliť stav zodpovedajúci právu, keďže jediný do úvahy prichádzajúci mimoriadny opravný prostriedok (zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku) nie je možné použiť vzhľadom na uplynutie lehoty šiestich mesiacov stanovenej § 364 ods. 3 Trestného poriadku. Preto je potrebné odstrániť pretrvávajúci nezákonný stav vydaním nového rozhodnutia o sťažnostiach podaných sťažovateľmi ako obvinenými príslušným prokurátorom (nadriadeným prokurátorom prokurátora, ktorý pôvodne rozhodol o sťažnostiach). S poukazom na ustanovenie § 6 ods. 1 písm. a) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov sa preto ukladá špeciálnej prokuratúre zabezpečiť vydanie rozhodnutia o sťažnostiach sťažovateľa 1, sťažovateľa 2 a sťažovateľa 4 proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia z 12. marca 2019 nadriadeným prokurátorom prokurátora, ktorý pôvodne o sťažnostiach rozhodol a dal pokyn na vznesenie obvinenia.

11. Z uznesenia špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-503 zo 7. júla 2021 vyplýva, že ním podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku boli ako nedôvodné zamietnuté sťažnosti podané všetkými sťažovateľmi proti uzneseniu vyšetrovateľa ČVS: PPZ-796/NKA-FP-VY-2017 z 12. marca 2019.

12. Podľa názoru špeciálnej prokuratúry skôr vydané uznesenie špeciálnej prokuratúry o zamietnutí sťažností z 24. júna 2019 vo vzťahu k uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia z 12. marca 2019 nemohlo nadobudnúť právne účinky (právoplatnosť), ktoré Trestný poriadok priznáva iba druhostupňovým rozhodnutiam vecne a funkčne príslušných orgánov (§ 184 Trestného poriadku). Pri akceptácii nálezov ústavného súdu je nevyhnutné vyhodnotiť uznesenie špeciálnej prokuratúry z 24. júna 2019 ako „neúčinné“ s tým, že doteraz nebolo o sťažnostiach podaných sťažovateľmi proti uzneseniu vyšetrovateľa z 12. marca 2019 rozhodnuté príslušným orgánom. Tento stav však nemá dopad na zákonnosť doteraz vykonaných, resp. vykonávaných dôkazov, pretože k tomu došlo v priebehu trestného stíhania a vo vzťahu ku konkrétnym obvineným osobám.

13. Ustanovenie § 211 ods. 1 a 2 Trestného poriadku predstavuje výnimku zo zásady oficiality a legality (§ 2 ods. 5 a 6 Trestného poriadku) a pri vymenovaných trestných činoch rieši konflikt záujmu štátu na trestnom stíhaní a záujmu poškodeného, ktorý má blízky vzťah k páchatelovi (obvinenému) v prospech poškodeného, ktorý môže byť v dôsledku potrestania páchatel'a nepriamo tiež postihnutý. Z dikcie tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že právo udeliť (neudelieť) súhlas s trestným stíhaním má iba fyzická osoba, lebo iba taká osoba môže byť v trestnom konaní

vypočítaná ako svedok a môže mať k obvinenému blízky vzťah a pociťovať jeho ujmu ako svoju vlastnú ujmu. Práve z tohto dôvodu má teda právo v zmysle § 130 ods. 2 Trestného poriadku odoprieť v trestnom konaní výpoveď voči obvinenému, ktorý je mu tzv. blízkou osobou (primerane aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tz 11/99). Je tiež potrebné ozrejmiť, že právnická osoba má vlastnú právnu subjektivitu (je „samostatným“ subjektom a nositeľom nadobudnutých práv). Fakt, že za každú právnickú osobu v jej mene niekto koná, resp. že právnická osoba ako „umelá právna konštrukcia“ musí vždy konať prostredníctvom fyzickej osoby, tieto dve úplne rozdielne entity „nezjednocuje“. Fyzická osoba konajúca v mene právnickej osoby uplatňuje práva, ktoré má subjekt, za ktorý koná (nie teda svoje vlastné práva). Je logické a zrejmé, že nemôže byť v inom ako právnom vzťahu k iným subjektom (jednoznačne teda nemôže existovať medzi právnickou osobou a iným subjektom vzťah, ktorý by mohol byť označený ako príbuzenský). Práve existencia takéhoto vzťahu medzi páchatelom taxatívne vymedzených trestných činov a osobou, ktorej ustanovenie § 211 Trestného poriadku dáva dispozičné oprávnenie k udeleniu súhlasu s vedením trestného stíhania, musí byť konštatovaná a preukázaná. Skutočnosť, že medzi obvineným a štatutárnym orgánom právnickej osoby existuje blízky príbuzenský vzťah kvalitatívne predpokladaný ustanovením § 211 Trestného poriadku, osobe konajúcej v mene poškodenej právnickej osoby neumožňuje uzurpovať si právo poškodeného, ktoré tomuto Trestný poriadok priznáva. Pripustením opačného výkladu by sa de facto z trestného konania v situácii, keď má procesné právo poškodeného právnická osoba, stalo „civilné návrhové konanie“. Súhlas s vykonaním trestného stíhania proti tej-ktorej osobe je zákonodarcom striktné limitovaný tak, čo do otázky okruhu trestných činov, ako aj subjektov, ktorým je takéto oprávnenie priznané. Rozširovanie tohto ustanovenia by v praxi znamenalo „súkromnoprávne“ amnestovanie trestných činov právne a technicky relatívne jednoduchým spôsobom (napr. zmenou osoby štatutárneho orgánu). O tom, že vôľa zákonodarcu priznať právo súhlasu s trestným stíhaním iba určitému úzkemu okruhu osôb, svedčí aj ten fakt, že napríklad toto právo výslovne neprechádza ani na právnych nástupcov poškodených (§ 48 ods. 4 Trestného poriadku).

14. Z obsahovo zhodných prípisov generálneho prokurátora č. k. IV/3 Pz 67/21/1000-8 zo 16. decembra 2021 (sťažovateľ 1), č. k. IV/3 Pz 87/21/1000-5 z 13. decembra 2021 (sťažovateľ 2), č. k. IV/3 Pz 79/21/1000-6 zo 17. decembra 2021 (sťažovateľka 3), č. k. IV/3 Pz 76/21/1000-6 zo 16. decembra 2021 (sťažovateľ 4), č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-9 z 20. decembra 2021 (sťažovateľ 5), č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-8 z 20. decembra 2021 (sťažovateľ 6 a sťažovateľka 7) a č. k. IV/3 Pz 80/21/1000-10 z 20. decembra 2021 (sťažovateľ 8) vyplýva, že generálny prokurátor sa v plnom rozsahu stotožňuje s argumentáciou špeciálnej prokuratúry.

15. Vo vzťahu k námietke, že uznesenie špeciálnej prokuratúry zo 7. júla 2021 je „duplicitným“ rozhodnutím, ktorým bolo upreté právo na obhajobu, treba poukázať na odôvodnenie špeciálnej prokuratúry, ktorá sa vysporiadala s otázkou, prečo bolo potrebné o podaných sťažnostiach znova rozhodnúť. To isté sa vzťahuje na námietku týkajúcu sa súhlasu poškodeného (pričom generálny prokurátor sa s argumentáciou špeciálnej prokuratúry bez výhrad stotožňuje), ako aj na ďalšie námietky týkajúce sa zisťovania skutkového stavu a právneho posúdenia. Inštitút vznesenia obvinenia nie je rozhodnutím meritórnym, ktorým by sa konštatovala vina určitej osoby. Takéto rozhodnutie je formálnym predpokladom na uplatnenie všetkých procesných práv pôvodne podozrivou osobou, ktoré Trestný poriadok priznáva len obvinenému a ktoré viaže na úkon vznesenia obvinenia. Až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor

na dokazovanie v prípravnom konaní, v rámci ktorého sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne „odkrýva“ (buď sa potvrdzuje alebo vyvracia), a to práve dokazovaním.

II.

Argumentácia sťažovateľov

16. Sťažovateľ 1, sťažovateľ 2, sťažovateľka 3 a sťažovateľ 4 uvádzajú, že generálny prokurátor dal záväzný pokyn na vydanie uznesenia špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-503 zo 7. júla 2021 a v dôsledku tejto skutočnosti mal byť v ďalšom vylúčený z rozhodovania o návrhu podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku smerujúcom proti uvedenému uzneseniu špeciálnej prokuratúry, a to v zmysle princípu nestrannosti rozhodovania ako záruky základného práva na ochranu na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Generálny prokurátor mal prenechať rozhodovací proces svojmu námestníkovi a nemal sám rozhodovať o vlastnom pokyne na vydanie duplicitného rozhodnutia o sťažnostiach proti uzneseniu vyšetrovateľa. Generálny prokurátor však takto nepostupoval, pričom ním zvolený postup je v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj s princípom nestrannosti rozhodovania [pozri uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 494/2014 z 22. augusta 2014, podľa ktorého (v zmysle publikovanej právnej vety) princíp nestrannosti rozhodovania ako súčasť záruk základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vylučuje, aby generálny prokurátor preskúmal na základe návrhu obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku zákonnosť rozhodnutia o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia, ktoré sám vydal].

18. Všetci sťažovatelia predovšetkým namietajú skutočnosť, že uznesenie špeciálnej prokuratúry č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-503 zo 7. júla 2021 treba považovať za duplicitné právoplatné rozhodnutie o opravných prostriedkoch sťažovateľov, hoci žiadna relevantná právna norma možnosť takéhoto duplicitného rozhodnutia nepredvída.

19. Takýto postup porušuje čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažovatelia považujú takéto konanie špeciálnej prokuratúry, ktorým sa táto pokúša naprávať závažné právne poruchy skoršieho uznesenia č. k. VII/2 Gv 268/17/1000-146 z 12. apríla 2019, za porušenie označených práv. Špeciálna prokuratúra konala svojvoľne, bez zákonného príkazu, mimo rámec zákona, ktorý neumožňuje svojvoľne označovať právoplatné uznesenia prokuratúry za neúčinné a vydávať duplicitné rozhodnutia v totožnej veci o podaných sťažnostiach proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia. Trestné konanie nepozná pojem „neúčinné rozhodnutie“, len nezákonné rozhodnutie, pričom takéto nezákonné rozhodnutie má generálny prokurátor zrušiť postupom podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. Len po zrušení právoplatného rozhodnutia o sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia je možné vydať nové právoplatné rozhodnutie o tej istej sťažnosti proti tomu istému uzneseniu o vznesení obvinenia. V danom prípade skoršie uznesenie špeciálnej prokuratúry z 12. apríla 2019 generálny prokurátor v rozpore so zákonom v šesťmesačnej lehote nezrušil, aj keď neskôr bol jeho prípis zrušený ústavným súdom s konštatovaním, že sa tak malo stať. Sťažovatelia ani len netušili, že špeciálna prokuratúra vôbec plánuje vydať nové uznesenie, a v dôsledku tejto skutočnosti ani nemali možnosť sťažnostnú argumentáciu v uvedenom smere doplniť. Postup špeciálnej prokuratúry obsahuje preto z pohľadu sťažovateľov aj prvok prekvapenia, čo je nesúladne s právom na právnu istotu v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy.

20. Ďalej všetci sťažovatelia namietajú ústavne nekonformný výklad ustanovenia § 211 ods. 1 a 2 Trestného poriadku zo strany špeciálnej prokuratúry a generálneho prokurátora.

21. Nesprávnosť tohto výkladu spočíva najmä v závere, že nie je možné aplikovať ustanovenie § 211 ods. 2 Trestného poriadku na právnické osoby v pozícii poškodeného pre neexistujúci vzťah blízkosti právnickej a fyzickej osoby. Tento výklad postavil ustanovenie § 211 ods. 2 Trestného poriadku do roviny obsolétneho ustanovenia. K tomuto nesprávnemu výkladu dospel za použitia nesprávnej, nelogickej a nepomenovanej výkladovej metódy. Je neprípustné interpretovať právnu normu takým spôsobom, že sa stane fakticky obsolétnou. Sťažovatelia sú si istí, že jediným skutočným ústavne konformným výkladom vedúcim k záveru o potrebe získania súhlasu poškodenej právnickej osoby je ten výklad, ktorý vyplýva z publikovanej právnej vety nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 185/2020-70 z 27. augusta 2020.

22. Napokon sťažovatelia namietajú ignorovanie dôvodov nimi podaných návrhov podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku zo strany generálneho prokurátora, v dôsledku čoho treba jeho prípis považovať za arbitrárne a nepreskúmateľné:

a) generálny prokurátor iba poukázal na uznesenie špeciálnej prokuratúry v súvislosti s námietkou jeho duplicitnosti bez toho, aby reagoval na namietané porušenie čl. 2 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy,

b) plne sa stotožnil s názorom špeciálnej prokuratúry o nemožnosti aplikovať ustanovenie § 211 ods. 2 Trestného poriadku na právnické osoby, hoci v tom čase už disponoval ústavne konformným výkladom vyplývajúcim z publikovanej právnej vety nálezu ústavného súdu z 27. augusta 2020,

c) vôbec sa nevysporiadal s námietkou (hoci ju označil), podľa ktorej predaj nehnuteľností sa uskutočnil so súhlasom poškodenej právnickej osoby, pričom predaj odsúhlasilo aj jej valné zhromaždenie, v dôsledku čoho predstavenstvo a dozorná rada nenesie právnu zodpovednosť za škodu a v zmysle § 29 ods. 1 Trestného zákona nejde o trestný čin (keďže k predaju došlo so súhlasom poškodenej právnickej osoby). Ide o zásadnú námietku, ktorá mohla zabezpečiť zrušenie trestného stíhania v bode 1 uznesenia o vznesení obvinenia, ale aj celkové zrušenie trestného stíhania,

d) generálny prokurátor sa nezaoberal ani námietkou nerešpektovania § 126 Trestného zákona zo strany špeciálnej prokuratúry v súvislosti so stanovením výšky škody na inej báze a iným postupom, ako prikazuje zákon, a námietkou, že špeciálna prokuratúra sa odmietla zaoberať tým, že sťažovatelia nemali žiaden zlý úmysel (keďže najprv zisťovali reálnu hodnotu nehnuteľností u realitných kancelárií, ako aj zo znaleckých posudkov). Generálny prokurátor namiesto toho poukázal na uznesenie vyšetrovateľa o vznesení obvinenia, ako aj na uznesenie špeciálnej prokuratúry zo 7. júla 2021, ktoré sa však rovnako týmito námietkami nezaoberali,

e) k námietke sťažovateľov, že skutky 1 a 2 uvedené v uznesení o vznesení obvinenia sa v skutočnosti nestali, hoci to sťažovatelia detailne vysvetlili s poukazom na existujúce dôkazy, sa generálny prokurátor vôbec nevyjadril a poukázal iba na znalecký posudok Ústavu súdneho inžinierstva v Žiline bez toho, aby ho vyhodnotil v kontexte iných dôkazov. K podrobným námietkam týkajúcim sa skutku v bode 2 uznesenia o vznesení obvinenia uviedol len, že sa nimi už zaoberala špeciálna prokuratúra, čo však nezodpovedá skutočnosti,

f) nedostatočná je argumentácia generálneho prokurátora vo vzťahu k námietke, že skutky uvedené v uznesení o vznesení obvinenia nie sú pokračovacím trestným činom vzhľadom na dlhé časové

obdobie, ktoré ich delí. Nereagoval totiž na to, že skutky boli vykonávané rôznym spôsobom účasti a pri neexistencii objektívnej a subjektívnej súvislosti,

g) generálna prokuratúra vcelku ignorovala námietku, podľa ktorej v čase začatia trestného stíhania nedisponoval vyšetrovateľ žiadnym dôkazom pre začatie trestného stíhania, hoci podľa praxe generálneho prokurátora pri politicky exponovaných osobách na báze rovnakej dôkaznej núdze uznesenia o vznesení obvinenia boli zrušené postupom podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. Sťažovateľom bolo vznesené obvinenie len na báze listiny, ktorú nemožno považovať za dôkaz, pričom podľa znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] predajom nehnuteľností žiadna škoda spôsobená nebola. Generálny prokurátor v iných ním vybavovaných návrhoch podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku postupoval totiž diametrálne odlišne (napr. [REDAKOVANÉ] či [REDAKOVANÉ] a pod.).

III.

Predbežné prerokovanie ústavných sťažností

23. Ústavný súd ústavné sťažnosti predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a zisťoval, či ústavné sťažnosti obsahujú všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na ich odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

24. Ústavný súd zistil, že ústavné sťažnosti treba odmietnuť pre ich neprípustnosť.

25. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

26. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019, II. ÚS 124/2021, II. ÚS 428/2021).

27. Trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia.

Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09). Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

28. Vznesenie obvinenia je dôležitým procesným úkonom, pretože týmto úkonom sa proti určitej osobe začína trestné stíhanie za konkrétny skutok, ktorý je trestným činom, a súčasne sa určuje aj jej procesné postavenie v trestnom konaní ako obvineného. Nie je však potrebné, aby trestná činnosť bola spoľahlivo preukázaná, ako to je v prípade obžaloby. Otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti prináleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení (s výnimkou niektorých špecifických situácií, najmä pokiaľ ide o zásah do osobnej slobody sťažovateľa väzbou), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému, resp. obžalovanému Trestný poriadok poskytuje (IV. ÚS 212/2022).

19. Ústavný súd poukazuje v prvom rade na § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku, podľa ktorého v rámci preskúmania podanej obžaloby samosudca obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu. Ďalej poukazuje na § 306 a nasledujúce Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to odkazuje v konkrétnosti na § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorých odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ústavný súd ďalej poukazuje na § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to odkazuje na § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa odseku 1 § 368 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) [rozsudok a trestný rozkaz] až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, a § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak je rozhodnutie založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

30. Trestná vec sťažovateľov sa v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nachádzala v tzv. prípravnom konaní, v ktorom sa sťažovatelia bránia proti obvineniu vznesenému proti nim spôsobom dostupným v jednotlivých fázach konania, pričom o dôvodnosti, a teda aj zákonnosti a ústavnosti ich trestného stíhania, meritórne zatiaľ všeobecný súd nerozhodoval. Z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku citovaných v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia

prítom vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľmi, a to tvrdenia o zásadných procesných pochybeniach orgánov činných v trestnom konaní, v dôsledku ktorých malo dôjsť k porušeniu označených práv sťažovateľov, potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na odmietnutie obžaloby, podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape trestného konania. Platná právna úprava trestného konania teda umožňuje sťažovateľom v ďalšom štádiu trestného konania (po eventuálnom podaní obžaloby) právne účinným spôsobom namietat porušenie základných práv a slobôd vrátane nimi označených práv, a to pri preskúmaní obžaloby, následne prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku – odvolania a dovolania, na základe podania ktorých je konajúci súd, odvolací súd, prípadne dovolací súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť tvrdení sťažovateľov o nezákonnosti procesu prípravného konania realizovaného orgánmi činnými v trestnom konaní (m. m. III. ÚS 173/2020, IV. ÚS 532/2020, III. ÚS 156/2021, II. ÚS 585/2021, II. ÚS 17/2022, II. ÚS 48/2022, IV. ÚS 80/2022, II. ÚS 192/2022, IV. ÚS 212/2022).

31. Inak povedané, sťažovatelia sa bránia proti vznesenému obvineniu v prebiehajúcom proti nim vedenom trestnom konaní a čiastkovým prvkom takého obranného postupu bola sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, resp. návrh na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. V prípade, ak by sa prípravné konanie vedené proti sťažovateľom ukončilo podaním obžaloby, súd má možnosť eliminovať už v úvode ním vedeného konania procesné nedostatky prípravného konania brániace ďalšiemu postupu v konaní proti obvineným, najmä z hľadiska porušenia práv obhajoby, a v takom prípade obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi. Ak o také chyby nejde, konanie pokračuje aj s prípadným využitím riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (sťažovateľom ako stranou), keď je možné zákonom ustanoveným spôsobom napádať aj chyby postupu (trestného stíhania) predchádzajúceho meritórnemu rozhodnutiu. Právomoc v prípravnom konaní prokurátora a v súdnom konaní súdov jednotlivých stupňov predchádza právomoci ústavného súdu. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými. Ak by ústavný súd preskúmaval už samotné vznesenie obvinenia, princíp subsidiarity by bol hrubo porušený a právomoc ústavného súdu by bola prekročená. Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (m. m. IV. ÚS 80/2022, IV. ÚS 212/2022).

32. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v danej fáze do prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľov a neprípustne si tak predčasne uzurpoval právomoc všeobecných súdov. Ústavný súd pripomína, že nevyužitie už uvedených možností ochrany práv sťažovateľa nemožno nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemá inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

33. Vychádzajúc zo všetkých uvedených čiastkových záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavné sťažnosti sťažovateľov ako neprípustné a ako také ich odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

34. Keďže ústavný súd ústavné sťažnosti ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uplatnenými v ich ústavných sťažnostiach.

35. Napokon treba zdôrazniť, že pokiaľ by napokon nebola na sťažovateľov podaná obžaloba (ich trestné stíhanie by bolo napríklad zastavené), námietky uplatnené v ústavnej sťažnosti by stratili praktický význam.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu